

VAN TAC

TEMPORARY ART CENTRE
EINDHOVEN
MAGAZINE / MAART-2006

07

Bedankt voor het drukken!!!

						P. 01	Inhoudsopgave
						P. 02	Intro
						P. 03	Foto's
						P. 04	Anouk Bax
						P. 05	Gedicht A.C.G. Vianen
						P. 10	MAD Emergent Centre
						P. 11	Studio van Laar
						P. 12	Olivier Provily
						P. 13	Foto
						P. 14	Charles Esche
						P. 15	Inkijkmuseum
						P. 16	Column Freek Lomme
						P. 17	
						P. 18	
						P. 19	
						P. 20	
						P. 21	
						P. 22	
						P. 23	
						P. 24	
						P. 25	
						P. 26	
						P. 27	
						P. 28	
						P. 29	
						P. 30	
						P. 31	
						P. 32	

VANTAC is een uitgave van TAC, Temporary Art Centre, Vonderweg 1, 5611 BK Eindhoven,
T 040-2461325, www.tac.nu, info@tac.nu

Voor meer informatie over deze publicatie: vantac@tac.nu

Hoofdredactie en organisatie Loek Daemen (Stadvis Producties) **eindredactie** Chriz van de Graaf **tekstredactie** Kyra Fooy
beeldredactie Jan Pieter van Laar, Loek Daemen **teksten** Chriz van de Graaf, Loek Daemen, Esther Fransz, Hessel Rippe,
Claartje van den Broek, Freek Lomme, ACG Vianen, Marga Jansen **ontwerp coverlogo** Mariëlle Mijs (Made in Holland.nl)
grafisch ontwerp Jan Pieter van Laar (Studio van Laar) **illustratie omslag** Nicole van den Biggelaar **fotografie** Bram Saeys,
Rob Stork, Joris Klinkenbijl, Marjan Holmer, Lori van Vlerken, Jan Pieter van Laar **druk** Roto Smeets Grafiservices
papier Schneider Papier Benelux **binding** Nadruk BV **oplage** 2500

Alle auteursrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze publicatie worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij het Temporary Art Centre c.q. de betreffende auteur.

VANTAC Magazine is een uitgave van het Temporary Art Centre in Eindhoven. VANTAC wordt op vrijwillige basis geschreven en vormgegeven door professionele tekstschrijvers, fotografen, grafisch ontwerpers en kunstenaars. Voor de vormgeving krijgen grafisch ontwerper en omslagontwerper volledig de vrije hand. Hiermee voorzien zij het blad van hun eigen signatuur. Elke editie wordt door een andere ontwerper en kunstenaar vorm gegeven. VANTAC Magazine wordt kosteloos geproduceerd door Roto Smeets Grafiservices, Schneider Papier Benelux en Nadruk BV.

Financieel talent

Zoals elke instelling maakt het TAC jaarcijfers op. Niet het meest interessante klusje, zou je zeggen. Is het ook niet, maar we moeten het er toch even over hebben. Het zal de bewoners en bezoekers van TAC natuurlijk een zorg zijn hoe de club de financiën aan elkaar breidt. Zolang het niet naar een faillissement leidt, is het voor iedereen dik in orde. En we kunnen u geruststellen: we zijn niet failliet. Maar bij het bestuderen van de staatjes vielen we toch even van onze stoel.

Te beginnen bij wat we organiseren en doen. Een ruwe opsomming: 70 bands en 250 exposanten trokken 12.000 bezoekers, Hotel TAC, Dutch Design Week, Playlab, Via Ventosa, voorstellingen van United C, modeshow, Experimenteel Podium, tachtig ateliers, doorlopend bouwactiviteiten.

Dat is mooi en dat is veel en dat kost natuurlijk bakken met geld. Valt wel mee. Een heel jaar TAC kost EUR 200.000,-. Wat?, dachten wij voordat we van onze stoel vielen. Conclusie: het is voor niks. Daarbij komen de inkomsten voor een groot deel uit de verhuur van ateliers en ruimtes. We doen het dus zonder structurele subsidie, grote sponsors of eigen vermogen. We sloten het jaar af met een tekort van EUR 1500,-. Niks om je voor te schamen, integendeel; we zijn reuze trots!

Nu is het niet zo dat je met 200.000 euro een TACje bouwt. Helaas. We hebben dit alleen gekund met niet aflatende hulp van bedrijven, overheden en natuurlijk de tachtig vrijwilligers die zich dag en nacht belangeloos inzetten voor hun club.

TAC - twee ton. Vrijwilligers? Onbetaalbaar.

Tekst: Chriz van de Graaf

Fotografie: Marjan Holmer

TACge'noot m, v genoten wie met een ander aan TAC deel heeft, TAC samen bezit. Bezitter van een atelier, kunstenaar vaak. Buiten de gebaande paden lopend, volgens een eigen logica of weg naar een eigen doel. Een indruk in indrukken: Anouk Bax.

Mensen.
Drijfveren.
Binnenste.
Buiten.

'...Het zal er ook mee te maken hebben dat ik een tweelingzus heb. Tot mijn tiende had ik daardoor nooit het idee dat ik alleen was. Je beleeft alles met dezelfde persoon, denkt ook min of meer hetzelfde. Dan komt de pubertijd, ga je je afzetten, studeren, ieder een eigen weg...Ik besepte dat iedereen altijd vanuit zichzelf naar dezelfde wereld kijkt, en dat je nooit precies kan uitleggen hoe het voor jou is of voelt...'

'...Iedereen heeft een eigen wereldbeeld, en mijn vraag is dan wat nou echt is? Ik werk bijvoorbeeld parttime als kantinejuf op de Grote Beek. Mensen daar hebben niet de noodzaak zich aan te passen, zijn zichzelf, lopen rond met een grote sleutelbos om hun nek. Het trekt me, die grens van wat als normaal gezien wordt...'

Foto's. Aan de muur. Klein, tussen grote schilderijen. Laten Nico zien in de jaren vijftig. Later zangeres van de Velvet Underground, maar hier nog model, dun. Ruggengraat in blote rug, sigaret naast afwerende blik. De fascinatie geldt haar tegenstelling: mooi blond blank van buiten, zwart van binnen. En haar poging de tegenstelling op te heffen. Om zichzelf net zo lelijk te maken als ze zich voelde. Ze heeft er ooit een poster van aan een vriend gegeven; Nico in een lange zwarte jas, leren broek. Lijkbleek van de drugs die uiteindelijk indirect haar einde betekenden. 'Die tragiek. Die spreekt mij aan.'

Ik ben uniek en mens als ieder ander. De enige werkelijkheid die ik ken, is de mijne. Die individuele realiteit is wat mij van ieder ander (onder)scheidt. Ik ben daar voortdurend van bewust. Voor mij is het noodzaak die gapende kloof in stand te houden. Zonder die scheiding kan ik geen brug slaan. Ieder ander bestaat,

Soms is ze net een socioloog. Een socioloog die van kleine experimenten houdt. Gewoon om te kijken hoe mensen reageren. Hangt ze in heel Berlijn posters op: 'Paulie wie geht's?' met zijn foto en het verzoek haar te bellen. Niet omdat ze Paulie – een vroegere vriend – persé wil vinden. Maar omdat ze het interessant vindt om in een grote stad iets heel persoonlijks op te hangen. En daarmee een reactie uit te lokken. 'Het idee dat mensen nadenken over het verhaal dat daarachter kan zitten. Scenario's bedenken.' Soms voert ze haar experimenten ook met een bepaald doel uit, zoals met de verschillende thematisch versierde schoteltjes die ze bij toiletjuf Bep neerzet. 'Op het eerste gezicht is het dan interessant om te zien welk schoteltje mensen kiezen om hun geld op te leggen; je verbindt een keuze aan een handeling die juist gepaard gaat met een zekere schaamte. Maar het belangrijkste effect was dat mensen weer een gesprek begonnen. Want dat had Bep me verteld, dat ze weinig goede gesprekken meer had.'

In haar kleine atelier is weinig ruimte voor experimenten. Dus maakt ze tekeningen. Levensgroot, dat wel. En met mensen. Altijd mensen. Altijd met een bepaalde emotie. Ogen en handen vaak duidelijk geaccentueerd. De stijl grof, krijt en vet met de handen op papier gezet. En toch – of misschien juist daardoor – subtiel. De onderliggende emotie komt naar boven. Zoals bij het uit hartjes opgebouwde meisje, altijd op zoek naar liefde. Of juist niet, zoals bij de dansmariekes die geen gezicht hebben gekregen. Vaak zet ze eenlingen op papier, maar steeds vaker staan haar objecten met tweeën op papier. Objecten of subjecten? Wordt een object subject als het binnenste naar buiten komt? Wanneer wordt het onpersoonlijke persoonlijk? Waar ligt de grens?

net als ik, uitsluitend binnen zijn of haar ommuring. Ik vraag me af wat er binnen die muren gebeurt. Hoe die ander zich verhoudt tot de buitenwereld.

'Ik geloof dat iedereen zich stiekem eenzaam voelt. Ik denk dat mensen het eng vinden zich kwetsbaar op te stellen, bang om afgemaakt te worden in deze maatschappij die vooral om geslaagdheid draait. Ook door het zelfontplooiingsideaal. Dat iedereen het kan maken in deze wereld. Ik krijg het idee dat alles steeds meer wordt ingedeeld op winners en losers. Iedereen is druk bezig om een "geweldig" leven te leiden, maar vergeet een beetje waar het echt om gaat...Het gaat heel erg om wat anderen denken, en niet om wie je echt bent of wilt zijn. Die vrijheid.' 'Het belangrijkste voor mij is om te ontdekken wat mensen beweegt. Vorig jaar heb ik mensen in TAC gevraagd hun grootste angsten en verlangens anoniem op kaartjes te schrijven. En hoe verschillend ook: eenzaamheid blijkt een grote angst. En vrijheid een groot verlangen.' •

Tekst: Esther Fransz Fotografie: Joris Klinkenbijl

Anouk. Bax. 1977. Binnenste. Buiten?

Wat heb ik nodig om de kloof te overbruggen? En in hoeverre is men zich hiervan bewust? Wil men de innerlijke wereld prijsgeven?

Hij wordt om

wordt om van dat

om van dat is

van dat is gezet

dat is gezet door

is gezet door hem

gezet door hem heen

door hem heen haar

kan door hem heen

dus kan door hem

en dus kan door

zo en dus kan

in zo en dus

mag in zo en

Hoe mag in

mag in zo dan

in zo dan met

zo dan met een

dan met een als

met een als zij

een als zij was

als zij was over

zij was over gedaan

wat zij was over

zal wat zij was

ook zal wat zij

het ook zal wat

zou het ook zal

om zou het ook

wordt om zou het

Hij wordt om

MAD EMERGENT ART CENTRE

KUNST ALS REFLECTIE OP TECHNOLOGIE

De technologie dendert als een bezetene door het leven. Links en rechts steken innovaties de kop op en de vraag is wat voor impact dit heeft op de mens. De ontwikkelaars lijken daar zelf geen tijd of ruimte voor te hebben. Gelukkig is er MAD, die het belang ziet van reflectie op al deze nieuwe ontwikkelingen. 'Kunst stelt mensen in staat de technologie te beheersen.'

René Paré heeft het druk. Zijn boekje met visitekaartjes ligt open naast de telefoon en de rest van zijn bureaublad is rommelig gestructureerd. Veel papieren liggen op verschillende stapeltjes langs zijn toetsenbord, maar dan wel zó dat hij precies weet waar hij wat kan vinden. Hij komt zijn kantoor binnengelopen in atelierruimte nummer 15 en gaat zitten in een van zijn gekleurde stoelen. Van zakelijke afspraak naar interview, hij schakelt zo om.

Zijn glanzende blauwe ogen stralen rust uit, terwijl zijn gedachten met tien stappen tegelijk lijken te gaan. Zijn stem is zacht, zijn ringbaard rossig, zijn visie helder en optimistisch.

Elf jaar geleden begon MAD, ofwel het Emergent Art Centre. Vanaf het begin, nu tweeënehalf jaar geleden, is MAD al onderdeel van de TAC-gemeenschap. 'Zo heb ik het eigenlijk altijd gezien; een kleine organisatie binnen een groter geheel. Dat heb ik in het TAC gevonden. Je hebt veel meer contacten dan als je in een afgezonderd kantoor op een elfde verdieping zit, het heeft logistiek zijn voordelen en het is natuurlijk veel en veel gezelliger', aldus Paré.

Elektronische en multimediale kunst, zo propageert MAD, is nodig om de technologie waar ze mee werken te kunnen bevatten. In haar filosofie constateert het Emergent Art Centre een gebrek aan reflectie over nieuwe technologische ontwikkelingen. Paré: 'Door het hoge tempo van de technologie vervreemden mensen van de cultuur. Mensen hebben het gevoel geen grip te hebben op hun omgeving. Kunst stelt mensen in staat de techniek te beheersen'. Kunst (en kunstenaars) zijn daarin onontbeerlijk, de reflectie broodnodig. 'Kunst geeft een nieuwe kijk op technologie, wat je er mee kunt, wat het inhoudt en wat voor effect het heeft op ons als mens. Veel technologie wordt ontwikkeld

op het gebied van defensie, of op commerciële of biomedische gronden. Daar wordt weinig stil gestaan bij hoe deze technologie een rol speelt in het leven van mensen. Dat doen wij.'

'Uiteindelijk gaat het er ons om dat we de opkomende technologie de relatie met kunst laten bevechten'

Het geeft een heel erg breed spectrum aan mogelijkheden en invalshoeken. Dat is meteen de moeilijkheid van het Emergent Art Centre, want waar richt je je op? 'Het is een heel breed interessegebied. Uiteindelijk gaat het er ons om dat we de opkomende technologie de relatie met kunst laten bevechten. Daarin zijn we afhankelijk van het enthousiasme van individuen, hoogleraren en professoren. Maar er blijkt genoeg animo. Zo zijn we onlangs met wat kunstenaars naar Philips Research gegaan om daar wat te vertellen over ons werk en om samen te brainstormen en na te denken over mogelijke concepten. Daar zijn twee projecten uit voortgekomen die nu lopen.'

MAD ziet haar eigen functie binnen een wereld waar de technologie met sprongen vooruit gaat en waar weinig ruimte overblijft voor beschouwing. 'Het is belangrijk om na te denken over technologie en welke impact het heeft op de mens. Kunst als mediterend middel is daarin van wezenlijk belang. Het definieert kunst en technologie op een totaal andere manier. Koot&Bie zeiden ooit over angst dat het 'een egomaniakale bevestiging van een schizofrene interpretatie van het niets' is. Zo'n definitie lijkt me wel wat. Maar dan voor kunst.' René Paré glimlacht tussen zijn snor en baard door.

Emergent Art Centre heeft een missie en in René Paré een bezielde voorvechter. Ze opereert op het raakvlak van kunst, technologie en wetenschap, en vindt op de magische plek waar deze elkaar snijden, of in elkaar overlopen, een rijk scala aan mogelijkheden. Deze dienen kunst te laten reflecteren op de jachtige maar wonderlijke wereld van de technologie. Binnenlopen bij MAD kost niets, verdiepen in haar filosofie levert een schat aan inzichten op. Met dank aan René Paré. •
Tekst: Hessel Rippe

Hij is op tijd. Het is eind april en koud. Snijdend. We ontmoeten op het perron van spoor 2b, waar de trein van Amsterdam CS naar Eindhoven vertrekt. Op reis met Olivier Provily, regisseur bij Het Zuidelijk Toneel en van het TAC festival Bazar Bizarre.

OLIVIER PROVILY

‘Ik kan niet anders dan de tijd nemen’

08.28 uur. Vertrek van standplaats Amsterdam CS

We kiezen eerste klas, dat doen de mensen van het Zuidelijk Toneel altijd. Dan kunnen ze in de trein de tijd in alle rust gebruiken. Voor een vergadering. Of een gesprek, zoals nu. Die rust is sereen. We sluiten de deurtjes van een coupé-voor-zes. Hij vindt het prettig dat hij anderhalf uur mag praten, hij mist de tijd voor diepgang in interviews, journalisten hebben zo vaak haast. Als hij de tijd krijgt om zijn verhaal te doen, werkt het gesprek voor hemzelf ook verhelderend.

Nu is het onderwerp Eindhoven. Wat zijn eerste gedachte was toen hij hoorde dat hij in de lichtstad aan de slag kon. ‘Dat het een uiterlijk niet zo aantrekkelijke stad is... Een raar vooroordeel dat je hebt als je in Amsterdam woont. Dan concentreer je je zo op die stad dat het lijkt alsof er niets anders bestaat. Dat is radicale onzin, merk ik nu ik door het TAC Eindhoven van binnenuit leer kennen. Ik heb in Wageningen gestudeerd, dat is op zich qua grootte niet vergelijkbaar met Eindhoven, maar daar was het net zo overzichtelijk. Je weet waar je moet zijn. In Amsterdam leef je constant met de gedachte ‘hier gebeurt het’ maar niemand weet precies wat er gebeurt en waar dat is.’

‘Ik denk dat Eindhoven vooral een werkstad is. Als je er komt, is dat om te werken. Hoe ik me als regisseur tot de stad verhoud, weet ik nog niet zo goed. Tot nu toe heb ik nog niet de tijd gehad om dat uit te zoeken. Zoiets gebeurt vooral via ontmoetingen met mensen, als je alleen afgaat op de uiterlijke vorm van een gemeente wordt het moeilijk. Ik ontmoet door *Bazar Bizarre* leuke mensen, interessante kunstenaars. Daar ben ik blij mee. Ik weet het nog helemaal niet zeker, maar overweeg om in Eindhoven te gaan wonen. Omdat zo’n duidelijke keuze dwingt tot acties op de plaats waar je werkt. Nu ben ik letterlijk aan het pendelen.’

Tussenstop 1, Utrecht C.S. 09.04 uur.

To the point. We moeten het over zijn werk gaan hebben.

Olivier Provily (1970) is een van de weinige jonge regisseurs die een vaste baan heeft bij een groot toneelgezelschap dat de schouwburgen in het land af reist. Het curriculum van voorstellingen dat hij regisseerde nadat de Amsterdamse toneelschool hem in 2000 een diploma gaf, ziet eruit als een goed gevulde sandwich met stevig beleg. Thema’s als nationale identiteit (*Nederlandje*), religie (*God’s Opinion*), persoonlijke drama’s (*4.48 Psychose*) en familiedrama’s (*Een Zomerdag*, *Oom Wanja*) smaken hem goed. Hij laat zijn acteurs improviseren en maakt van het geheel een voorstelling, maar bestaande dramateksten gebruikt hij even lief. Zijn handtekening zet hij kracht bij met werk van de Noor Jon Fosse, door hem onze polder in gebracht. Fosse heeft iets van een hedendaagse Tsjechov; zijn personages verlangen in het diepst van hun ziel naar verandering, terwijl de tijd verstrijkt en er niks gebeurt. Het handelsmerk van Olivier Provily is tijd.

Hij laat het publiek rustig een paar minuten kijken, terwijl er op de speelvloer weinig actie is. Daarvan ga je associëren, zelf verhalen bedenken. De kritieken zijn meestal lovend, maar soms vinden toeschouwers en pers het ook saai. Publiek loopt wel eens weg. ‘Nee hoor, dat vind ik niet onbeschocht. Het gebeurde tijdens de première van *Fragmenten*. Er zaten mensen in de zaal die er zelf niet voor hadden gekozen om te komen. Sponsors en relaties enzo. Die zijn niet benieuwd naar mijn werk. De laatste voorstelling, in Alphen aan den Rijn, werd door mensen ervaren als een rituele reiniging. Dat vind ik mooi.’

‘Ik kan niet anders dan de tijd nemen. Je zou het ook als mijn makke kunnen zien. Ik heb tijd nodig om te kijken, dingen gaan me gewoon vaak te snel. Ik wil dat het verhaal aankomt, ik wil dat de acteurs goed naar elkaar kijken, dat ze echt zien wat ze doen. Dat duurt lang, maar het mag niet te lang zijn. Ik blijf verantwoordelijk voor wat de toeschouwer ervaart. Ik ben mijn eigen eerste toeschouwer

en ik wil heel graag iets meemaken dat ik nog niet ken, iets dat me op een ander plan tilt. Ik ben niet geïnteresseerd in acteurs die doen alsof en alleen een verhaal vertellen. Het verhaal maakt het publiek zelf wel. Ik neem de toeschouwer bij de hand in een nieuwe, autonome wereld op toeneel. Dat is een andere werkelijkheid dan in de zaal. Mensen leren zo kijken.

Ik probeer in mijn voorstellingen een spiritueel punt te bereiken. Ik zet het naakte en onvolmaakte tegenover iets dat groter is, iets ongrijpbaars. In de voorstelling *De Nacht zingt zijn eigen lied* zoekt een vrouw vanuit innerlijke onrust naar een andere partner. Die onrust is niet tastbaar, maar wel invoelbaar. Theater spiegelt.

Het is gevaarlijk om het woord spiritualiteit te gebruiken, dat woord heeft een rare definitie in ons denken. Waarom ik het dan toch gebruik? Ontkracht ik zo mijn eigen woorden? Ik wil duidelijk maken dat ik niet zeker ben van mijn zaak. De twijfel is inherent aan mijn werk en hoe ik ben. Ik vind mensen die dingen zeker weten niet zo interessant.'

'... als we gerust gesteld moeten worden is er juist wel wat aan de hand'

'Wij kennen geen zekerheden meer in ons bestaan, waarom praten we dan wel alsof we alles zeker weten? De wezenlijke kernen van de samenleving staan zwaar onder druk, er is onderhuids een enorm veranderingsproces gaande. In de politiek gebeuren erg vreemde dingen. Het kabinet bestaat uit meelopers op de liberale markt. Het gaat er bij de politici alleen maar om dat de euro rolt, ze hobbelen achter een leeg idee aan. Dat vind ik iets heel engs. Problemen verdwijnen pas als je het vreemde omarmt. Mensen moeten inzien dat wij en zij hetzelfde woord is. Het verschil tussen ik en jij bestaat niet.'

'Conventioneel theater vaart wel als het een eenduidig verhaal toont, dat een te bevatten wereld voorspiegelt en mensen gerust kan stellen. Zodat ze het gevoel krijgen dat ze gelukkig en rijk zijn en er niets aan de hand is. We zijn ook rijk en welvarend, maar als we gerust gesteld moeten worden is er juist wel wat aan de hand. Hoe meer behoefte we hebben om gerust gesteld te worden, hoe meer zorgen we ons moeten maken.

Dankzij de baanbrekende montagevoorstellingen die Gerardjan Rijnders begin jaren tachtig bij Het Zuidelijk Toneel (HJT) maakte, heeft het Nederlandse publiek wat

betreft kijkervaring een hoog niveau. De toeschouwer heeft geleerd dat hij zelf ook iets kan doen. Dat niveau moet onderhouden worden, niet alleen in het theater. Als we nu niet zelf iets doen, durf ik er niet aan te denken wat er over vijftien jaar van Nederland over is. Mensen moeten zelf het initiatief nemen om hun verantwoordelijkheid te tonen, om er iets van te maken.'

'Ik ben heel ambitieus, ik wil meer maken dan twee voorstellingen per jaar. Het blijkt heel ingewikkeld om als gesubsidieerde instelling als HJT ander – extra - geld te krijgen. Het is niet de bedoeling dat ik hier ga zitten klagen, maar ik merk het verschil met een kleine organisatie. Bij het TAC gaat dat gewoon anders. Mensen doen meer voor kleine bedragen, ze binden zich aan een idee in plaats van aan geboden werkgelegenheid. Dat doe ik van oudsher ook. Ik wil hier geen pleidooi afsteken voor de arme, sloeberende kunstenaar. Maar wat ik zo goed vind aan het TAC, is dat het als het ware onder de maatschappij zit. Ik denk dat de mensen, zowel makers als het publiek, zich daardoor betrokkener opstellen.'

Tussenstop 2, 09.30 uur 's Hertogenbosch

De regie van *Bazar Bizarre* is bij Olivier Provily terecht gekomen, nadat HJT een jaar eerder bij het TAC kwam praten over samenwerking. Olivier breekt zijn hoofd over het project; 'Ik merk dat het moeilijk is om het programma inhoud te geven.' Bij de opmerking dat je misschien bij een festival niet meteen zwaar inhoudelijk moet denken, bevestigt hij met een lichte opluchting.

Hij heeft twee termen voor het festival bedacht, voor de rode draad. Hard en Zacht. Reageert de kunst hard of zacht op de werkelijkheid, is de vraag die daar achter zit. 'Ik neig zelf naar een softe, sensitieve reactie. Ik vind de algehele manier van denken in de samenleving vrij hard. Kunst zoekt naar iets anders, denk ik. Wat? Dat is de grote vraag natuurlijk... Schoonheid misschien? Liefde?'

Aankomst station Eindhoven 09.56 uur

Op *Bazar Bizarre* keert het TAC zichzelf binnenstebuiten. Dan is gek goed. Het festival is een kruising tussen een ouderwets rariteiten-kabinet, een zigeunerfeest – voor 300 personen eten aan een lange tafel - en reizend theaterfestival *De Parade*. Met verhalenvertellers in garageboxen, bands, beeldende kunst en theater. *Bazar Bizarre* vindt plaats op zaterdag 17 en zondag 18 juni.•

Tekst: Claartje van den Broek

gemeente Eindhoven

voortentoonstelling

BAZAR BIZARRE

Temporary Art Centre
m.m.v.

Het Zuidelijk Toneel
Plaza Futura
Zesde Kolonne
Inkijkmuseum

17
18
JUNI
VIA VENTOSA
EINDHOVEN

GRATIS ENTREE
www.tac.nu/viaventosa

Directeur Van
Abbemuseum:

IK WIL HET VAN ABBE
AAN DE STAD TERUGGEVEN

Met Charles Esche haalde het Van Abbemuseum in 2004 een jong en gedreven directeur in huis. 'Een communist', noemt hij zichzelf. Esche in een vraaggesprek over haast, de elite en de Eindhovenenaar, en over architectuur, het winkelcentrum en de allochtoon.

(TAC): Ik was onlangs in museum Kröller-Müller. Aan de schilderijen van Van Gogh liep in een hoog tempo een stoet van mensen voorbij. Wanneer je in de rij zou meelopen, stond je nergens stil. Schilderijen kijken is daarmee langs doeken wandelen. Hoe kan het dat mensen geen tijd hebben voor zulke prachtige werken?

(Esche): 'De maatschappij heeft zich ontwikkeld in snelheid. We hebben niet alleen geen tijd voor kunst; we hebben zelfs geen tijd voor onszelf. In West-Europa zie je dat tijd voor veel mensen het meest kostbare bezit is. Dat geldt overigens voornamelijk voor werkenden. Mensen zonder baan hebben vaak juist te veel tijd, dat is een heel andere vraag.'

Is haast een vijand van de schoonheid?

'Het hangt ervan af wat het doel is van de haast. Ik heb soms het idee dat we haast hebben om de haast. Als je vraagt waarom mensen haast hebben, dan krijg je meestal geen antwoord. We lopen snel langs een schilderij en na tien minuten staan we aan het eind van de tentoonstelling en vragen we ons af wat we nu eens zullen gaan doen. Wij voelen ons onder druk staan. Al heeft het geen zin en dient het geen doel.'

Maar dat is toch heel slecht voor kunst. Sommige kunst heeft toch juist tijd nodig om zich te ontfouwen of bloot te geven?

'Ja, je moet geduld hebben. Daarom proberen wij in het museum mensen de tijd te geven om naar kunst te kijken en er over na te denken.'

Is dat te leren?

'Wij hebben onszelf een haastobsessie aangeleerd, we moeten ook kunnen leren om de tijd te nemen. We hebben onszelf geleerd dat meer beter is, dat is ook af te leren.'

Hoe kun je dat leren?

'Een museum is iets anders dan een winkelcentrum. Daarom willen we niks verkopen. Het moet zo min mogelijk met kapitalisme te maken hebben. We willen gastvrij zijn, maar met een distantie; vanuit onze eigen idealen en overtuiging willen we iets geven aan onze bezoekers. Het is moeilijk uit te leggen, maar je kunt het steeds meer ervaren in het Van Abbemuseum. We geven niet wat de mensen willen hebben; dat is consumentisme. Wij doen iets anders, want het museum is geen entertainment. We zijn geen concurrent van het winkelcentrum.'

Musea maken het ons overigens niet makkelijker om te onthaasten. Ze hangen vol met werken waar je niet in één dag mee klaar kunt raken. Twee of drie mooie werken zou toch genoeg zijn?

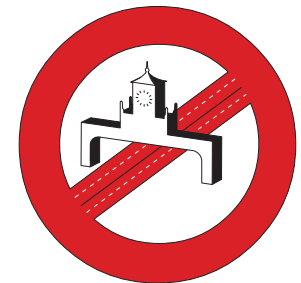
'Ja, helemaal mee eens. Een grote verandering die ik hier wil doorvoeren is gratis entree voor bezoekers. Daarmee hebben ze niet het gevoel dat ze hebben betaald en dus alles moeten bekijken. Een bezoeker kan dan binnenlopen om even één stuk te bekijken. Dat geeft een heel andere relatie met onze bezoekers. Ik kan het niet zo maar gratis maken, maar daarvoor ben ik ook afhankelijk van de gemeente. We kunnen het doen met een gratis pas voor Eindhovenaren. Dat kost hooguit twee of drie ton per jaar. Misschien kunnen we een sponsor vinden die dit zou willen schenken. Bijvoorbeeld Philips die dit via ons aan de mensen geeft. We kunnen dan een plaats worden voor inspiratie en debat zonder dat mensen een economische relatie met ons aangaan.'

Welke rol heeft het nieuwe gebouw in die missie?

'Niks, het is gewoon een gebouw, een werktuig voor de kunst. Al geeft het ons wel goede mogelijkheden. Ik ben niet geïnteresseerd in de architectuur an sich. Het gaat erom wat ik ermee kan doen.'

Toch komen bezoekers hier ook voor de architectuur. Wanneer de kunst te moeilijk is, kun je je richten op de omgeving. Ik ben hier ook wel gekomen om iemand de architectuur te laten zien.

'Dat is triest. Wij zijn een kunstmuseum, geen architectuurmuseum. Het is aan ons om de kunst aantrekkelijker te maken dan de kunst. Als dat niet zou lukken, moeten we sluiten of er een winkelcentrum van maken. Zou je hier ook voor de architectuur komen als het een winkelcentrum was?'

Ik geloof dat het dan hetzelfde zou zijn.

‘Dan is het een slecht gebouw. Wanneer de functie van het gebouw geen relatie heeft met de architectuur, dan is de vormgeving te dominant.’

Terug naar de kunst. Wat is voor u het meest dierbare van kunst?

‘Het werken met kunstenaars. Daarbij heb ik de overtuiging dat ik kunst aan het publiek wil geven. Het centrale woord hierbij is beleving. Iets prikkelt de beleving, versterkt de beleving of voegt iets toe aan de beleving. De taak van kunst is iets te verbeelden wat nu en hier niet bestaat in het hoofd, in het hart of in de werkelijkheid. Het is heel bijzonder wanneer je door een ervaring met kunst iets kan begrijpen wat je vroeger niet wist. Dan krijg je rillingen over de rug.’

Hoe vaak heeft u dat?

‘Dat gebeurt niet dagelijks. Bij de expositie Eindhovenins-tanbul heb ik dat een aantal keer gehad in Turkije. Het kan ook lang op zich laten wachten. Je kunt een werk negen keer onaangeroerd zien en de tiende keer is het raak.’

Is dat moment ook te leren? Kun je iemand uitleggen waar je op moet letten?

‘Ja. Maar de relatie tussen kunst en de mens is een intieme. Daar kun je niet tussenkomen. Je kunt alleen een gastvrije omgeving creëren en mensen op verschillende niveaus informatie geven; met tekst, met mensen die rondlopen om vragen te beantwoorden, eventueel met audio. We moeten overigens niet alleen feiten geven. We moeten vooral een sfeer creëren waarin je nieuwsgierig wordt en waarin je het vertrouwen krijgt om je te verdiepen in de kunst. Dit museum was veel te afstandelijk, hautain. Dat is niet goed. We

zijn er voor iedereen. Het is geen elitaire omgeving. Daar word ik ziek van. Ik ben tenslotte een communist.’

Wat betekent kunst in deze tijd?

‘Kunst is heel belangrijk en het is niks op hetzelfde moment. Vandaag de dag is het niet veel. Een directeur van Philips is veel belangrijker. Maar wat herinneren mensen over twee of driehonderd jaar? Philips misschien niet, maar wel de kunstenaars.’

De tijd als scheidsrechter voor wat écht belangrijk is.

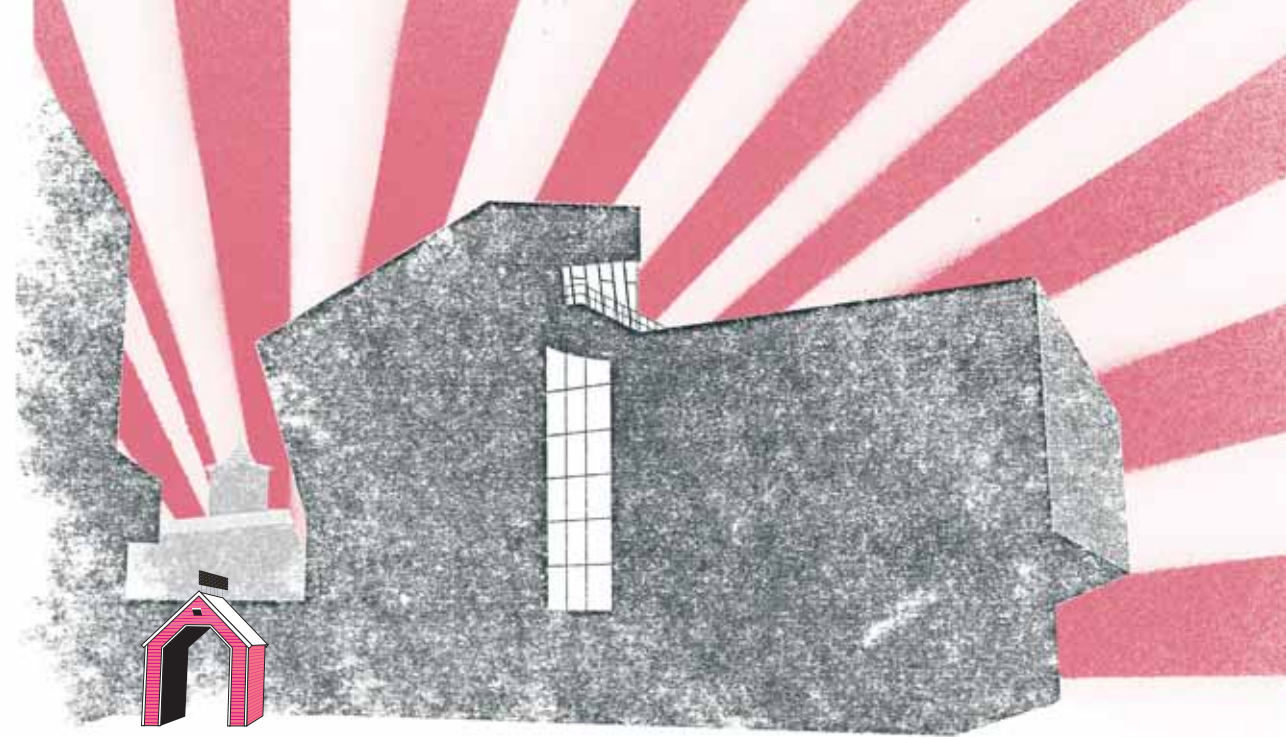
‘Ja, en niet alleen de elite onthoudt de kunstenaars. Alle mensen hebben interesse in kunst, maar kunst is elitair geworden. Dat is een fout. Ik heb liever hier het volk in het museum dan de elite. We zijn een museum voor de bevolking van Eindhoven.’

Hoe hecht is die relatie tussen het museum en de stad?

‘We exposeren Eindhovenaren; op dit moment John Körmeling en Stijn Peeters. Dat is geweldig. Wij hebben een verantwoordelijkheid voor de stad, ook voor de kunstenaars. Toen ik als directeur aantrad wilde ik eerst praten met kunstenaars in de stad, en dat wil ik nog steeds. Daarom moeten ook kunstenaars uit TAC naar hier komen. Ik nodig ze bij deze uit. In de tachtiger jaren was er een sfeer in Eindhoven om kunstenaar te zijn. Dat is in het decennium daarna verdwenen en wij moeten het weer opbouwen. Het Van Abbemuseum kan daar een belangrijke rol in spelen. Eindhoven moet zich bewust zijn van wat hier gebeurt. Daarom wil ik het museum teruggeven aan de stad. Dat is een deel van de identiteit.’

Is dit uw verantwoordelijkheid?

‘Wanneer wij bijvoorbeeld naar Istanbul gaan, moeten we

weten wat onze plek in de wereld is. Het is imperialistisch om zeggen dat wij ‘gewoon’ zijn en alle andere plekken exotisch. Dat is een kolonialistische manier van denken. Wij zijn een unieke plek, net als Istanbul uniek is, of elke andere plek. Wij hebben een collectie die alleen hier kan bestaan, nergens anders. We moeten ons daar bewust van zijn als we de wereld instappen.’

U heeft na uw aantreden direct contact gezocht met Eindhovense kunstenaars. Wisten zij wat de identiteit van deze stad is?

‘Ik vind het hier minder trots dan op andere plekken. Ook minder trots op het museum.’

Hoe komt dat?

‘Ik weet in elk geval dat het museum geen goede relatie heeft opgebouwd met de kunstenaars. Als je naar het gebouw kijkt, zie je een slot. Een gesloten gebouw wat met de rug naar de stad staat. Hoe kun je vanuit een slot betrokken zijn bij de stad? Daarom is de brug van John Körmeling zo belangrijk voor mij. Die maakt een verbinding met de stad.’

Lukt het al om de Eindhovense kunstenaar bij het museum te betrekken?

‘Een beetje, misschien voor dertig procent.’

Heeft u het naar uw zin in Eindhoven?

‘Er is maar één reden om hier te vertrekken en dat is minister Verdonk. Zij laat mij hier een buitenlander voelen; een ongewenst persoon. Buitenlanders hebben een probleem met haar, maar Nederland ook. Ik wil Nederland waarschuwen: pas op met haar; ze is een splijtzwam in de Nederlandse samenleving. Als zij aan de macht komt, zullen veel talentvolle buitenlanders vertrekken. Als je alleen met Nederlanders wil leven, stem voor haar. Maar het is geen grapje, zij is een serieus geval. Ze is echt gevaarlijk voor ons, voor ons allochtonen.’

Ons allochtonen? U bent een Schot!

‘Zij heeft mij geleerd dat ik een allochtoon ben, en eigenlijk niet welkom hier. Als ik haar hoor spreken word ik onrustig en overweeg ik om hier weg te gaan.’ •

Tekst: Chriz v/d Graaf Fotografie: Rob Stork

Charles Esche, directeur van het Van Abbemuseum sinds 1 augustus 2004, werd in 1962 uit Duitse ouders in Engeland geboren. Aan de Universiteit van Manchester haalde hij met lof zijn BA Middeleeuwse Studies en zijn MA Museum- en Galerie Studies. Vervolgens vertrok hij

naar Schotland waar hij van 1993 tot 1997 directeur was van de kunsthall Tramway in Glasgow. Daarna werkte hij als onafhankelijk curator aan twee grote tentoonstellingen in het Konstmuseum en Konsthall in Göteborg. Ook deed hij exposities in Tate Britain in Londen. In 2000 werd hij directeur

van de kunsthall Rooseum Center for Contemporary Art in Malmö, Zweden, waar hij in korte tijd een groot aantal tentoonstellingen organiseerde, voordat hij overstapte naar het Van Abbe, zijn eerste museum met een toonaangevende eigen collectie.

MARTIN VOORBIJ EEN BEWEGEND SCHILDERIJ DRIJVEND IN DE OCEAAN VAN DE KUNST

De deelnemers aan de mondiale expositie komen van heinde en verre; van Veghel tot Djibouti, van Warshau tot Sydney. De schilderijen zijn gebaseerd op het thema 'hoop'. Op diverse festivals of op uitnodiging toont hij de panelen, en met veel gevoel voor drama en detail vertelt hij de verhalen van de makers. Voor zijn nieuwste project, 'the world at home', laat hij ook tachtig schilders uit Eindhoven over het thema spreken. Inmiddels is het project een groeiend levenswerk boordevol verrassende beelden en histories. Soms huiveringwekkend, vaak ook hilarisch. Aan de hand van werken uit zijn collectie vertelt Martin over het project, zichzelf, Eindhoven en over wat hoop voor hem zelf inhoudt.

Nr. 3 Jan Radersma

'Eigenlijk waren we in het begin met heel veel dingen bezig, die mondiale expo kwam er later pas bij. Ik had namelijk totaal geen ervaring in de kunstwereld', vertelt hij terwijl hij zijn website doorspit in een zoektocht naar het paneel dat hij wil tonen. 'Toen kwam Jan Radersma met een paneel. Hier, nummer 3! Radersma zegt tegen me: 'Ik heb gehoord over jullie project. Met een auto vol schilderijen de wereld rond - ik vind het fantastisch. Ik doe mee!'. Hij haalt een schilderij uit een enveloppe en...ik zie alleen maar bruine vlekken! Ik denk 'Wat moet ik hier nou van denken? Ik zie wel dat er energie in zit, maar verder...' Zegt Jan tegen me: 'Ik zie dat je het niet snapt. Maar ik ben leraar, ik kan het

je wel uitleggen. Dit schilderij heet ruimte, en ik denk dat je daar naar op zoek bent. Ik hoop dat je het vindt.' Kijk, da's toch mooi, de eerste persoon die je tegenkomt en die geeft je de ruimte! Het was wel de aanleiding om veel verder te gaan alleen een oppervlakkig idee zoals het in het begin was.'

Nr 170 Erwin Thomasse

'Wat het project voor mij betekent? Er zijn er veel mogelijk. Laat ik daar eens kijken... Ik weet het. Dan nemen we 170 Erwin Thomasse, alias Betamaxx. Volgens hem spreekt uit dit paneel, deze piramide, dit masker beheersing, als het resultaat van een zoektocht naar balans. Hij zegt: 'Ik hoop op acceptatie, dus ook van over de grens getrokken gekte.' Als ik het zelf had gemaakt had ik verteld dat het niet alleen om acceptatie ging, maar ook om waardering. Dat ontbreekt er nogal eens aan. Voor mij is kunst als een oceaan van nieuwe dingen, een onuitputtelijke bron van leren en doen en ik zwem nog maar in het kanaal ernaar toe. Ik twijfel of ik bezeten ben, of gewoon gedreven. Maar dit paneel zegt mij dat het goed is dat het bij 'bezeten' zit en dat dat net zo goed acceptatie en waardering verdient.'

Nr 58 Miguel Cerrado

'Wie ik ben? Wie ben ik? Oh jee...' Diep voorovergebogen turend naar zijn beeldscherm en lurkend aan een sjekkie klikt hij heen en weer tussen een paar plaatjes. 'Ha! Deze zou het kunnen zijn', lacht hij als hij een schilderij van een man met een T-shirt van Popeye toont. '144 Martin Houtkamp. Het verhaal is: geloof in je zelf, dan komt hoop vanzelf. Maar ik kies toch 58, Miguel Cerrado. Daarbij kun

'Ik hoop op acceptatie, dus ook van over de grens getrokken gekte'

je de vraag 'wat is je hoop vervangen' door 'wie ben je?' Ik kwam bij die man, een beetje wat oudere man, een soort vaderfiguur, en vroeg hem naar de titel en de hoop die er in zit. Hij zegt: 'Geen titel. Maar er is van alles. Er is natuur en zon en een ei en een maan en mensen, bergen, water, een fotoportret...'. Het werd mij helemaal niet duidelijk, dus ik probeer nog een keer te vissen. 'Maar kijk dan, daar zie je een hart of die pijl en een maan, en daar zie je een duif.' Ik zeg: 'Ja, nu noem je weer alleen maar dingen op, maar dan toevallig allemaal witte.' 'Ja.' Antwoordt hij: 'Dan kunnen mensen zelf nog wat invullen...'. Wie ik ben? Daar zit van alles in, ik weet het niet. Mensen mogen er zelf invulling aan geven wie ik ben. Net als dit schilderij, maar dan ook nog bewegend'.

Nr. 35 Bert Hermens en nr. 183 Rachida Post

'Eindhoven is voor mij nr. 35 Bert Hermens', stelt Martin terwijl hij vanuit het Inkijsmuseum, zijn huis dat hij voor sloop tracht te behoeden, de Dommelstraat in staart. 'Bert

is de man die het hardst heeft getrokken aan de invulling van De Witte Dame. Jarenlang, misschien wel tien jaar. Tien jaar knokken en misschien maar drie procent krijgen van waar je naar streefde, en vervolgens een stempel op-gedrukt krijgen 'je bent een moeilijke man'. Bert Hermens is wat dat betreft een beetje een angstbeeld voor mijn generatie. Wij hebben ervan geleerd dat als het binnen drie jaar niet bereikt is dat we dan weg zijn. De anekdote van Bert Hermens is voor mij een signaal aan bestuurders dat wij graag willen praten, maar ze moeten ons niet laten bungelen. Het moet geen tien jaar duren. In die zin betekent Eindhoven voor mij veel gezeik, maar het betekent voor mij ook rust. Het universele gevoel van 'thuis'. Dat zit hier niet in, vandaar ook nummer 183, Rachida Post. Het gaat over rust en zachtmoedigheid, ontspanning. Het is de omlijsting van dit verhaal. Ik ben eigenlijk heel pissed, maar ook gelukkig. Thuis is de enige plek waar ik terug kan komen als ik reis. Anders wordt het een vlucht en is thuis een obsessie.'

Nr 161 Gerard van Iersel

'Vroeger dacht ik dat hoop het fundament van geloof was, dus daar had ik een hekel aan. Later ontdekte ik dat wanneer ik ergens in geloof, dat meer kansen en mogelijkheden biedt aan dat waarin ik geloof. Daarmee kan ik dus geen afkeer meer hebben van hoop. Hoop is voor mij Nr.161, Gerard van Iersel, de vader van...' Met wereldse armgebaren gesticulerend vervolgt hij zijn verhaal: 'Toen ik hem vroeg wat hoop met dit werk te maken had, kwam hij met enorme theorieën over hoe het juist niet van toepassing was dit schilderij aan hoop te relateren. Hij kon uren praten over hoe het niets te maken heeft met het thema. Hij bleef het maar volhouden. Totdat er een derde persoon bij was en je hem en de vraag links liet liggen, dan wilde hij ineens wel interpreteren. Dan zei hij ineens: 'Hoop is een deel van de ziel.' En dat is wat hoop voor mij is. Niets meer en niets minder, net als een van de vingers aan je lichaam.' •

Tekst: Loek Daemen

Foto: Bram Saeys

'The world at home' is te zien tijdens Bazar Bizarre op 17 en 18 juni. In september volgt er een presentatie en uitgave van de catalogus. (datum nog niet bekend, onder voorbehoud.)

You've got mail

Onlangs klepperde mijn brievenbus nog. Ik heb er zo eentje die in de deur is ingebouwd. Toen die onlangs klepperde, klepperde hij een dag nadat hij ook geklepperd had. Wij ontvangen zowat dagelijks post. Soms is de post voor mij, soms niet. In dit laatste geval is de post meestal voor haar, soms voor ons beiden. Het komt ook herhaaldelijk voor dat er post binnenkomt die voor de vorige bewoner van het huis is bestemd. Aangezien het de vorige bewoner is, woont deze nu niet meer in het huis waarvan de brievenbus op dat moment kleppert. Dit ondanks het feit dat de brievenbus kleppert zoals deze klepperde toen de vorige bewoner er nog wel woonde. Toch kleppert de brievenbus nu iets anders. Onze huis is namelijk slecht geïsoleerd. Vandaar dan ook dat ik, toen we hier net kwamen te wonen, een dingetje aan de binnenzijde van de deur heb bevestigd: je kent ze wel, zo'n framepje waarin een harige afscheiding zit. De post glijdt hier nog wel door naar binnen, maar het houdt tevens de koude buiten. Het is dan ook omwille van het buiten houden van de koude en de slechte isolatie van ons huis, dat ik het aan de binnenzijde van de deur bevestigde. Daarmee kleppert de brievenbus weliswaar anders, maar dit houdt zowel de post voor mij, voor haar, voor ons beide als de post voor de vorige bewoner niet tegen. Dat is maar goed ook: sommige post ontvangen we graag en sommige post hebben we nodig om onze administratie te voeren. Bovendien vind ik het niet storend dat de bus wellicht anders kleppert: het kleppen heeft weinig tot niets met de aard van de post van doen. Laatst kwam er, vreemd genoeg, post binnen die bestemd was voor strijpsestraat 79. Dit is vreemd aangezien wij op frederiklaan 79 wonen. Ik heb deze post toen maar even gepost bij strijpsestraat 79, dat leek me de correcte brievenbus voor deze post. Ook zit op dit adres, wat evenals het onze dus een 79 draagt, de brievenbus verwerkt in de deur. Dat is niet vreemd: veel brievenbussen zitten verwerkt in de deur. Ik kon niet zien of men op strijpsestraat 79 eveneens een harig framewerk achter de deur bevestigd hebben: de deur was dicht. Het had gekund dat de deur open was, gezien het feit dat strijpsestraat 79 een kroeg is, maar de deur was dicht. Toch is het mogelijk dat ook zij, vanuit het oogpunt van isolatie en het buiten houden van de koude, zulk een framepje achter de bus bevestigd hebben. Belangstellenden kunnen gaan kijken of dit het geval is. Ik hoef het niet perse te weten.